momenkaulio apie 3 cm diametro pažeidimu; įvairi uždegiminio ir neuždegiminio pobūdžio stuburo ir sąnarių patologija: osteochondrozė, stuburo fiksuojanti ligamentozė, osteofitai, spondiliozė, kryžkaulio ir klubakaulio sąnarių ankilozė (2 dešiniųjų ir 1 kairiojo), dviejų dešiniųjų šlaunikaulių osifikuojantis miozitas.

Nors palaidojimai suardyti ir didesnės antropologinės vertės neturi (tolesni laboratoriniai tyrimai būtų neinformatyvūs), tačiau rasta patologija ir nustatytas palaidotų asmenų skaičius yra būtinas, norint vėliau teisingai įvertinti gyventojų tankumą ir bažnyčios reikšmę miestui tuo metu.

Arūnas Barkus

Kriveikiškių kapinyno odontologiniai duomenys

1994 m. VU MF AL gauta apie 50 kapų medžiaga iš Kriveikiškių kapinyno, esančio Kernavėje (tyrinėjo G.Vėlius). Kapai datuojami XIII-XIV a., todėl įdomu, kad tai griautiniai, o ne degintiniai kapai. Archeologų nuomone, čia galėjo būti palaidoti įvairių tautybių ir tikėjimų žmonės. Todėl buvo ypač svarbu ištirti kaukoles odontologiškai, kadangi būtent odontologinių požymių sistema dažnai leidžia nesunkiai identifikuoti genetiškai tolimesnes populiacijas.

Deja, kaulinė medžiaga išlikusi prastai, todėl odontologiškai ištirta tik 16 (suaugusių asmenų - moterų ir vyrų) kaukolių. Dar viena tokio mažo tyrimų skaičiaus priežastis - dalis žmonių buvo vyresnio amžiaus, ir iš dantų tyrimo dėl didelio jų nusidėvėjimo gauta nedaug informacijos.

Dėl mažo tirtų kaukolių skaičiaus duomenys nėra labai patikimi statistiškai, tačiau galima drąsiai teigti, kad tirtieji asmenys yra europidai, priklausantys Vidurio Europos odontologiniam tipui - tai yra tam pačiam, kuriam priklausome ir mes. Nerasta nė vieno kraudingo (viršutinių dantų sangrūdis), diastemos (tarpas tarp viršutinių kandžių), kastuvėlio formos viršutinių kandžių, viršutinio lateralinio kandžio redukcijos atvejo. Nerasta taip pat ir kitų lietuvių populiacijose (senųjų ir dabartinių) nesutinkamų

ar labai retų požymių (distalinė trigonido ketera, tarpinis pridėtinis medialinis gumburėlis ir kt.). Pirmieji apatiniai krūminiai dantys tiktai penkiagumburiai, tarpgumburinių vagų rašto stebimas tiktai "Y" variantas. Antrieji apatiniai krūminiai dantys daugiausiai keturgumburiai (10 iš 11), tik vienas penkiagumburis. Stebimos tiktai "+" arba "X" tarpgumburinių vagų rašto formos. Viršutiniai pirmieji krūminiai dantys tiktai keturgumburiai (forma 4), antrųjų vyrauja 4- ir 3+ formos.

Taigi pagal odontologinius požymius tirtoji grupė absoliučiai niekuo neišsiskiria iš kitų įvairaus laikotarpio serijų. Remdamiesi šiais duomenimis, jokiu būdu negalime patvirtinti teiginio, kad čia palaidoti įvairių tautybių žmonės. Aišku, negalime jo ir kategoriškai paneigti, kadangi, kaip jau minėta, duomenys nėra statistiškai patikimi.

Rimantas Jankauskas

1993-1995 m. kai kurių archeologinių kasinėjimų antropologinių ir paleopatologinių tyrimų duomenys

Nusistovėjus visame pasaulyje priimtai tvarkai, kad visa senkapių osteologinė medžiaga yra surenkama ir tiriama antropologiškai, panašių tikslų siekiame ir mes. Čia pateikiame trumpą kai kurių 1993-1995 metais tyrinėtų senkapių daugiausia paleopatologijos aprašymą. Gilesnės antropologijos studijos (demografija, kraniologija, osteometrija) būtų kitų publikacijų objektas.

Kernavė, Pajautos slėnio kapinynas (vad. A.Luchtanas, 1993-1994 m.). Antropologiškai ištirti 3 degintiniai ir 1 griautinis vėlyvojo žalvario-ankstyvojo geležies amžiaus kapai.

Degintinis kapas Nr.21. Kaulai labai fragmentiški, netolygiai sudegę (spalva nuo juodai pilkos iki rusvos). Tai liudytų nedidelę laužavietę ir neaukštą temperatūrą kremavimo metu. Identifikuoti apatinio žandikaulio fragmentai, dešinioji piramidė, kaukolės skliauto dalys. Palaikai - 9-12 m. vaiko.